

робочого часу на одного робітника в цеху (на дільниці) з усіх причин складають основний бал. Розрахунковий бал – це сума основного бала і поправок до нього. В залежності від роботи підрозділів по використанню робочого часу основний бал (фактична величина втрат) за рахунок поправок може умовно зменшуватись або збільшуватись. В результаті розраховується критерій у вигляді інтегрального показника, що дозволяє порівняти роботу підрозділів

$$P_6 = O_6 + \sum_{i=1}^m n_i ,$$

де P_6 – розрахунковий бал; O_6 – основний бал (втрати робочого часу з усіх причин за квартал на одну людину); $\sum_{i=1}^m$ – сума поправок до основного бала; n_i – поправки до основного бала, де $i = 1, \dots, m$ – кількість поправок.

Закономірне зменшення втрат робочого часу сприяє не тільки поліпшенню всіх основних техніко-економічних показників роботи підприємства, але й збереженню та зміцненню фізичного і морального здоров'я людини, підвищенню інтенсивності та мотивації праці, удосконаленню робочого потенціалу і подоланню відчуження виробників від засобів виробництва.

УДК 338+655

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА В ГАЛУЗІ ПОЛІГРАФІЇ

Н.П. Білецька

Розглядається порівняльний аналіз основних техніко-економічних показників у підприємницьких структурах різних форм власності у видавничо-поліграфічному комплексі. Зазначено основні напрями поліпшення розвитку підприємницьких структур в умовах ринку.

Рассматривается сравнительный анализ основных технико-экономических показателей в предпринимательских структурах разных форм собственности в полиграфическо-издательском комплексе. Указаны основные направления улучшения развития предпринимательских структур в условиях рынка.

Перехід до ринкової системи господарювання тісно пов'язаний з виникненням і поширенням самостійної, ініціативної діяльності суб'єктів економічних відносин, спрямованої на виробництво продукції, надання різноманітних послуг з метою одержання прибутку. І це цілком зрозуміло: адже, як свідчить світовий досвід, саме підприємницький сектор є надійною основою, головним структуроутворюючим елементом конкурентно-ринкового середовища, важливою рушійною силою розвитку економічної системи. Рухливий і динамічний підприємницький сектор сприяє розв'язанню низки соціально-економічних проблем, розширює можливості працевлаштування населення, повнішого задоволення потреб споживачів.

Аналізуючи дані таблиці, слід відзначити, що на сьогодні минуло ще небагато часу для становлення потужного підприємницького сектора в структурах видавничо-поліграфічного комплексу. Звичайно, тепер великим державним підприємствам, таким як головне підприємство РВО „Поліграфкнига”, важко конкурувати з новими підприємствами, що беруть кредити, купують спочатку маленьке обладнання або використовують поліграфічне устаткування на умовах лізингу, а потім поступово розвиваються. Саме такі невеликі підприємства нині завойовують ринок: ринок етикетки, ринок випуску плакатів, журналів, проспектів, буклетів, навіть того ж пакування. Не маючи обладнання, наприклад для оздоблення продукції, вони працюють з такими ж приватними або державними підприємствами, в яких є хоч яке-небудь оздоблювальне устаткування для пакування. Державним підприємствам у цій ситуації дуже складно.

Проте на деяких державних підприємствах, наприклад "Зоря", виробничо-господарська діяльність є успішною і пристосованою до ринкових умов. Як бачимо, обсяг виробництва у 1998 році порівняно з 1995 роком зріс на таких державних підприємствах, як "Зоря" – у 4,3 раза, "Атлас" – на 62,8%, ГП "Поліграфкниги" – на 9,5%; по групі приватизованих підприємств: ВАТ "Бібльос" – на 80,3%, ОП "Збруч" – на 3,2%. У видавництва "Зоря" цей показник найвищий в результаті проведених організаційно-технічних заходів. Тут у 1998 році удвічі збільшився випуск продукції (як ілюстраційної, так і газетної) в натуральних показниках. Зростання обсягу виробництва у ВАТ "Бібльос" зумовлене зростанням попиту на окремі види продукції. Зокрема, у 1997 році була здійснена значна заміна в асортименті виробів – розроблено і впроваджено у виробництво 39 нових видів продукції. Установлення на підприємстві нової друкарської офсетної машини фірми "Гейдельберг" дозволило значно поліпшити якість і зовнішній вигляд виробів, внаслідок чого фабрика дістала можливість більш широко задовольняти потреби споживача і збільшити обсяг замовлень наприкінці 1997 – на початку 1998 років.

На інших підприємствах спостерігається спад обсягу випуску товарної продукції, зокрема, у Бориславській (на 2,1%) і Дрогобицькій (на 21,4%) міських друкарнях, що пояснюється зменшенням кількості замовлень. У ТзОВ "Пустомитівська друкарня" спад обсягу виробництва в 1998 році склав 41,2% проти 1995 року. Але якщо порівняти з відповідними даними 1997 року, то маємо ріст виробництва на 76,3%. Тобто стан справ на даному підприємстві поліпшився.

Значне збільшення середньорічної вартості основних виробничих фондів по всіх підприємствах, що аналізуються, відбулося внаслідок проведеної в 1996 році їх індексації: у видавництві "Зоря" – у 8,1 раза, на ГП "Поліграфкниги" – у 6,9 раза, на "Атласі" – у 7,7 раза, у Бориславській міській друкарні – у 8 разів, Дрогобицькій міській друкарні – у 8,4 раза, ВАТ "Бібльос" – у 12,4 раза, ТзОВ "Пустомитівська друкарня" – у 7,9 раза, на ОП "Збруч" – у 3,9 раза.

Спостерігається зростання в 1998 році проти 1997 року кількості робочих місць як на державних ("Зоря" – на 35 чол.(9,8%), „Атлас" – на 39 чол.(11,2%), так і приватизованих підприємствах (ВАТ "Бібльос" – на 31 чол.(9,4%), ТзОВ "Пустомитівська друкарня" – на 5 чол.(15,6%). Це свідчить про збільшення зайнятості працівників.

Має тенденцію до зростання і показник середньорічної заробітної плати. Найяскравіше це видно за даними таких підприємств, як: "Зоря" – у 2,8 раза, ГП "Поліграфкниги" – у 2,4 раза, "Атлас" – у 2,1 раза, ВАТ "Бібльос" – у 3,1 раза, ОП "Збруч" – на 29,2%. Незначне збільшення середньорічної заробітної плати відзначається і в Бориславській (на 74,8%) та Дрогобицькій (на 23,5%) міських друкарнях у порівнянні з 1995 роком. Але проти 1997 року цей показник зменшився, відповідно, на 14,6 і 26%. Лише у ТзОВ "Пустомитівська друкарня" середньорічна заробітна плата зменшувалась з кожним роком і в 1998 році її відношення склало 36,1% до 1995 року.

Зі збільшенням обсягів товарної продукції на цих підприємствах зросли і витрати на виробництво, що призвело до збільшення витрат на 1 грн. товарної продукції протягом досліджуваних років. Чимала частина витрат у ТзОВ "Пустомитівська друкарня" пов'язана із значним браком продукції. Зменшення ж витрат на 1 грн. товарної продукції, що спостерігається на інших підприємствах, свідчить про ефективне використання ресурсів.

Як результат виробничо-господарської діяльності балансовий прибуток збільшився проти 1995 року на підприємствах "Зоря" (у 2,3 раза) та "Атлас" (у 2 рази). Зменшилася величина балансового прибутку в Бориславській (на 67,1%) і Дрогобицькій (на 88,5%) міських друкарнях. Збитковою виявилась діяльність і на ГП "Поліграфкниги" (протягом 1995–1998 рр.). ВАТ "Бібльос" отримало збитки, що у відношенні до 1995 року склали 140%. У ТзОВ "Пустомитівська друкарня" збитки зросли у 12 разів, а на Тернопільському комбінаті "Збруч" – на 112,9%.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності за 1995–1998 рр.

Підприємство, форма власності	Роки, співвідношення	Випуск товарної продукції в оптових цінах підприємства, тис. грн.	Середня спискова чисельність промислово-виробничого персоналу, чол.	Середня вартість майна, тис. грн.	Фонд оплати праці, тис. грн.	Зарплатовіддача, грн.	Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн.	Продуктивність праці одного працюючого, грн.	Собівартість продукції, тис. грн.		Витрати на 1 грн. товарної продукції, грн.	Середньорічна вартість, тис. грн.		Фондовіддача, грн.	Балансовий прибуток, тис. грн.	Матеріаломісткість, грн.	Рентабельність, % (зі знака ±)		Прибуток від реалізації, тис. грн.		
									реалізованої	товарної		матеріальних оборотних засобів	основних виробничих фондів				майна	виробничих фондів		продукції	
"Зоря", м. Дніпропетровськ (державна)	1995	1763	385	2998	453,6	3,88	1,28	4,58	1899	1204,1	0,68	1052,7	2302	0,76	1216,2	0,59	40	36,3	51,1	970,8	
	1996	2909	346	9189,5	985,9	2,95	3,02	8,41	3794	2425	0,83	1824,5	10626	0,27	1865,6	0,63	20,3	15	41,3	1566	
	В % до 1995	165,0	89,8	307	217	76	235	184	200	201	122,1	173,3	417	36	153,4	106,7	-19,7	-21,3	-9,8	161,3	
	1997	5582,1	356	14988	1129,7	4,94	3,17	15,7	3906,4	3975,6	0,71	1863,3	18598	0,30	1903,9	0,33	12,7	9,3	40,7	1567,3	
	В % до 1996	191,8	103	163,1	114,6	168	104,9	186	103	164	85,5	102,1	175	111	102,1	52,4	-7,6	-5,7	-0,6	100	
	1998	7663,2	391	16009	1421,9	5,38	3,63	19,6	5849,1	5744,8	0,75	1824,4	18731	0,40	2775,4	0,23	17,3	13,5	33,7	1933,5	
	В % до 1997	137,3	110	106,8	125,8	109	115	125	149,7	144,5	105,6	98	100,7	133	145,8	69,7	+4,6	+4,2	-7	123,4	
	В % до 1995	434,6	102	533	313,4	139	283,5	428	308,1	477,1	110,2	110,2	173,3	813,6	52,6	228,2	38,9	-22,7	-22,8	-17	199,2
	1995	4991	1340	8865,1	1490,2	3,34	1,11	3,72	4154,2	4372	0,88	2270,1	3434	1,45	493	0,45	—	—	—	—	-925,3
	1996	5157	1166	19535	2107,3	2,45	1,81	4,42	4803	6520	1,26	3615	26404	0,20	488	0,70	—	—	—	—	-814
В % до 1995	103,3	87	220,4	141,4	73,4	73,4	163,1	119	116	149,1	143,1	159,2	768,8	13,8	99	155,5	—	—	—	87,9	
1997	6140	1009	27169	2499,4	2,46	2,47	6,08	815,4	6831	1,11	3628,4	24789	0,25	402	0,59	—	—	—	—	-1143	
В % до 1996	119,1	86,5	139,1	118,6	100	136,5	138	183,5	104,8	88,1	100,4	94	125	82,3	84,3	—	—	—	—	140,4	
1998	5465	884	21415	2340,3	2,34	2,65	6,18	6358,1	6523	1,19	3190	23750	0,23	-322	0,58	—	—	—	—	-1026	
В % до 1997	89,0	87,6	78,8	93,6	95,1	107,3	102	72,1	95,5	107,2	88	95,8	92	80,1	98,3	—	—	—	—	89,7	
В % до 1995	109,5	66,1	242	157	70,1	238,7	166	153,1	149,2	135,2	140,5	691,6	15,8	65,3	129	—	—	—	—	110,9	
1995	1678	483	1417,2	485,8	3,45	1,01	3,47	1354,1	1454,6	0,87	476,5	761	2,20	258,5	0,28	18,2	20,9	16,6	224,6		
1996	2567	418	7195,1	687,9	3,73	1,65	6,14	1801,8	2206	0,86	804,1	6110	0,42	386	0,13	5,4	5,6	19	342,7		
В % до 1995	153	86,5	507,7	141,6	108	163,6	177	133	151,6	98,8	168,7	803	19	149,2	46,4	12,8	-15,2	+2,4	152,6		
1997	2047	348	7603,7	645	3,17	1,85	5,88	1994,3	1639	0,80	989,9	6093	0,33	437,3	0,48	5,8	6,2	17	336,9		
В % до 1996	79,7	83,3	105,6	93,8	85	112,6	95,8	110,7	74,3	93	123,4	99,7	78,6	113,3	155	+0,4	+0,6	-2	98,3		
1998	2731	387	5960,1	830,8	3,29	2,15	7,06	1973,9	2256	0,83	1309,2	5889,1	0,46	550,4	0,48	9,2	7,6	23	450,4		
В % до 1997	133,4	111	78,4	129	104	115,8	120	99	138	104	132,2	96,7	139	126	100	+3,4	+1,4	+6	134		
В % до 1995	162,8	80,1	420,6	171	95,4	213,5	203	146	155	95	274,7	773,8	21	213	171,4	-9	-13,2	+6,4	200,1		
1995	91	35	120,3	18,4	4,94	0,52	2,6	68,8	69	0,77	28,6	31	2,93	20,6	0,31	17,1	34,5	30	20,3		
1996	147	34	122,5	44,4	3,31	1,31	4,32	107,9	120	0,82	35	24,8	0,59	25,7	0,24	21	9	23,4	25,3		
В % до 1995	161,5	97,1	101,8	241,3	67	252	166	156,3	173,9	107,9	122	800	20,1	125	77,4	+4	-25,5	-6,6	125		
1997	111,5	33	121,1	35,1	3,17	1,06	3,38	98,4	99	0,89	38,6	248	0,45	15,2	0,35	12,5	5,3	14	13,4		
В % до 1996	75,8	97	98,8	79,1	95,7	81	78,2	91,2	82,5	108,5	135	100	76,3	59	145,8	-8,4	-3,7	-9,4	53		
1998	89,1	32	116,9	29,1	3,06	0,91	2,78	98,7	85,7	0,96	35,2	248	0,36	5	0,39	4,2	2	5	4,9		
В % до 1997	80	97	96,5	83	96,5	85,8	82,2	100,3	86,6	107,8	91	100	80	33	111,4	8,3	-3,3	-9	37		
В % до 1995	98	91,4	97,1	158,2	62	175	107	143,5	124,2	126,3	123	800	12,3	24	125,8	-13	-32,5	-25	24		

ОП "Збруч", м. Тернопіль (орендна)	ТзОВ "Пустомитівська друкарня"	ВАТ "Біблос", м. Львів (акціонерна)	Дрогобицька міська друкарня (МП)	Роки, співвідношен	Випуск товарної про дпокових цінах підпри тис. грн.	Середня спискова чи промислово-вироб персоналу, чо	Середня вартість н тис.грн.	Фонд оплати пр тис.грн.	Зарплатовіддача,	Середньорічна зар плата одного праців тис.грн.	Продуктивність праці працюючого, гр	реалізованої		товарної		Витрати на 1 грн. то продукції, грн.	матеріальних оборотних засобів	основних виробничих фондів	Фондовіддача, гр	Балансовий прибу тис. грн.	Матеріаломісткість,	майна	виробничих фондів	продукції	Прибуток від реаліза тис. грн.
												реалізованої	товарної	реалізованої	товарної										
1995	1995	1995	1995	1995	259	73	246,3	65,3	3,97	0,89	3,55	192,5	214	0,83	35,5	109	2,37	48,1	0,14	19,5	44,1	23,5	45,3		
1996	1996	1996	1996	1996	302	73	276,5	110,4	2,73	1,51	4,14	251	271	0,89	41	900	0,33	41	0,13	15	5	14,4	36,2		
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	116,6	100	112,3	169,1	68,8	57,3	117	130,3	127	107,2	115,5	727	14	85,2	92,8	4,5	-39,1	9,1	80		
1997	1997	1997	1997	1997	266,3	74	301	110,4	2,41	1,49	3,59	257,2	252	0,95	46,3	902	0,30	23,3	0,18	8	3	5,2	13,5		
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	88,2	101	108,9	100	88,3	98,6	76,7	102,5	93	106,7	113	100,2	91	56,8	130,7	-7	-2	-9,2	37,2		
1998	1998	1998	1998	1998	203,5	71	287,3	78,4	2,60	1,10	2,87	258,5	228,3	1,12	39,1	910,4	0,22	-32,7	0,19	-	-	-	-37,7		
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	76,4	96	92,1	71	108	74	80	101	90,6	117,9	84,4	101,2	73,3	240	111,8	-	-	-	-	34,2	
1995	1995	1995	1995	1995	78,6	97,2	112,6	120,1	65,4	123,5	80,8	134,3	106,7	135	110,1	83,5	42,2	168	135,7	-	-	-	-	172	
1996	1996	1996	1996	1996	329,7	350	431,9	345,3	9,42	0,99	9,42	1763,6	2517	0,76	370,9	285	11,6	743,1	0,11	89,3	113,3	39,8	701,5		
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	419,8	335	202,4	67,3	12,5	2,01	12,5	3199,7	34,17	0,81	777,8	1895	2,2	859,9	0,19	42,4	32,2	21,9	700,3		
1997	1997	1997	1997	1997	127,3	95,7	243,3	195	13,3	2,03	13,3	181,5	136	106,6	209,7	665	19	116	172,7	-46,9	-81,1	-18	99,8		
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	444,5	329	3208,1	869,8	13,5	2,64	13,5	431,8	367,1	0,83	1075,7	1180	3,77	910,7	0,24	28,3	40,4	11,6	498,6		
1998	1998	1998	1998	1998	105,8	98,2	158,5	129,2	10,8	131,3	108	134,8	107	102,5	138,3	62,2	171	106	126,3	-14,1	+8,4	-10	71,1		
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	594,4	360	6862,4	1113,6	16,5	3,09	16,5	5466	5123	0,86	1516,7	3531	1,68	449,5	0,26	-	-	-	-	820	
1995	1995	1995	1995	1995	133,7	109	214	128	122	117	122	126,8	140	103,6	141	299	44,6	150	108	-	-	-	-	+3,4	
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	180,3	103	82,5	32,3	17,5	31,2	17,5	310	204	113,2	409	1238	14,6	486	236,4	-	-	-	-	164	
1996	1996	1996	1996	1996	651,4	33	85,7	53,2	12,2	1,63	19,7	95,3	158,2	0,24	10,6	57,9	11,2	39,4	0,02	46	57,5	27,5	30,3		
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	572,3	31	162,9	49,6	11,5	1,60	18,5	191	184	0,32	16,9	421,9	1,26	31,2	0,03	19,2	7	13,5			
1997	1997	1997	1997	1997	87,8	93,9	190	93,2	94,3	99,4	93,5	200,4	116,3	133,3	159,4	728,6	12,1	79	150	-27	-50,5	20,5	44,5		
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	217,3	32	159,2	39,4	5,52	1,23	6,79	234	218,8	1,01	29,4	370,2	0,59	12,5	0,14	8	3	-	-	-3,7	
1998	1998	1998	1998	1998	38,0	103	97,7	79,4	47,8	76,9	36,8	122,5	680,1	1,77	101,8	454,9	0,84	40	466	-11	4	-	-	127	
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	383,2	37	649,5	38,2	10	1,03	10,3	552,6	680,1	1,77	101,8	454,9	0,84	40	466	-11	4	-	-	127	
1995	1995	1995	1995	1995	176,3	116	408	97	182	83,7	152	223	310,8	175	346,3	122,8	142	-	193,7	-	-	-	-	-50,4	
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	58,8	112	757,8	71,8	81,6	64	52,1	548,3	430	737,5	960,3	785,6	7,5	-	1350	-	-	-	-	1462	
1996	1996	1996	1996	1996	1061,7	185	279,2	310,5	3,42	1,68	5,74	938,1	1125,8	1,06	146,9	227,9	0,46	360,4	0,14	13	15	12,2	115,3		
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	1459,7	178	7259,1	352,6	4,14	1,98	8,20	1043,2	1352	8,97	293,8	8561,2	0,17	294,4	0,20	4	3	9,5	98,7		
1997	1997	1997	1997	1997	137,4	96,2	260	113,5	121	117,8	143	111,2	120	87,7	200	375,6	37	82	144	-9	-12	2,7	86		
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	1408,2	168	8094,8	388,9	3,62	2,31	8,38	1321	1409,1	1	319	99,4	0,14	273,5	0,23	3,4	13	1	13,8		
1998	1998	1998	1998	1998	96,4	94,4	111,5	111	87,4	116,8	146	127	108,2	108	108,5	116	82,4	93	-60,6	0,13	-0,6	10	8,5	14	
В % до 1997	В % до 1997	В % до 1997	В % до 1997	В % до 1997	1402,2	143	7750,1	310,3	4,52	2,17	9,81	1633	1508,2	1,08	372	880,5	0,16	60,6	0,27	-	-	-	-	-91,3	
1995	1995	1995	1995	1995	89,5	85,1	95,7	79,7	125	94	117	124	107	108	116,6	88,7	113	122	117,4	-	-	-	-	761,6	
В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	В % до 1995	132,1	77,2	278,1	100	132	129,2	171	174	134	102	253,2	386,3	34,8	117	193	-	-	-	-	179	

Отже, робити категоричні висновки про ефективність і неефективність роботи приватизованих в 1993 – 1998 роках підприємств поки що передчасно. Світовий досвід показує, що для корінної перебудови економіки України потрібно п'ять – сім років. Тому перехід на принципово іншу схему економічної поведінки та існування в сучасному економічному середовищі вимагає знання нових правил гри і, що найголовніше, їх дотримання, правильного та неухильного використання в практиці.

З впровадженням приватизації змінилась роль органів державного управління галуззю ВПК: відійшли в минуле затвердження тематичних планів випуску видань, директивне закріплення зв'язків між друкарнями і видавництвами, виділення фондів на основні матеріали, централізоване постачання тощо. Тому ефективне функціонування поліграфічних підприємств і не тільки тих, що перейшли на нові форми господарювання, вимагає принципово нової філософії керування.

Системи управління, які функціонували досі, були зосереджені в середині підприємства і спрямовані на розробку заходів по удосконаленню механізму нарощування виробництва, зниженню витрат. Проблема рішень розглядалась переважно в плані виконання підприємством встановлених для нього у директивному порядку виробничих завдань. Вони і характеризували здебільшого його зовнішнє середовище. Через це більшість підприємств не може певною мірою бути готова до роботи в умовах ринкової економіки. Підготовка до цієї роботи пов'язана зі складністю перебудови управління, яка вимагатиме цілеспрямованості, наполегливості, тривалого часу, а також готовності прийняти необхідні зміни.

Враховуючи принцип інерції будь-якої системи (прагнення зберігати свій стан незмінним доти, доки залишаються незмінними її внутрішні та зовнішні зв'язки), слід зважити на стосунки в середині підприємства та визначити шляхи їх перебудови. Суть цієї перебудови має бути пов'язана зі зміною помилкового переконання, що успіх підприємства визначається насамперед внутрішньою раціональною організацією, наявністю внутрішньовиробничих резервів, зниженням витрат. Відомо багато прикладів, коли ці чинники були наявні, а успіх обминав підприємство.

Очевидно, минають ті часи, коли підприємства випускали продукцію, яку вони самі вважали цінною та конче потрібною споживачеві. Тепер виробники повинні стати активними учасниками ринку, вивчати його потреби і задовольняти попит з урахуванням специфічного призначення друкованої продукції. Ясна річ, що це вже щось зовсім нове, адже завжди існували видавництва та підприємства, мережі продажу друкованої продукції, які орієнтувались у своїй діяльності на задоволення попиту споживачів. Новиною, мабуть, слід вважати те, що в ринкових умовах питання збуту особливо гостро постають перед усіма виробниками.

З входженням у ринок підприємство має розглядатись як відкрита економічна система, тісно пов'язана із зовнішнім середовищем. За цих умов успіх підприємства залежатиме насамперед від якнайтіснішої взаємодії із середовищем. А суть управління підприємством полягатиме в адекватності його дії на вплив зовнішнього середовища. Внутрішня ж раціональність виробництва переходить на другий план.

Безперервна оцінка та аналіз зовнішнього середовища дають можливість визначити фактори, які в даній ситуації є найважливішими, а також передбачити ймовірний результат, що його може принести зміна одного або декількох складників ринку, і встановити, які з них є сприятливими для підприємства, а які небезпечними. Це дає змогу підприємству адаптуватись у зовнішньому середовищі, набути навичок координації діяльності до вимог ринку і прогнозувати розвиток подій.

Звичайно, ефективна діяльність підприємницьких структур не можлива без втручання держави, тобто без удосконалення діючої законодавчої бази, податкової і фінансово-кредитної системи, процесу ціноутворення, поліпшення інвестиційного клімату тощо. До цього слід віднести і поліпшення умов оплати праці. Адже при роботі в ринкових умовах слід враховувати, що об'єктом змагання є не лише покупці та види продукції, але й кваліфіковані кадри. Для найманого робітника байдуже, на якому підприємстві працювати: державному чи приватному. Його цікавить насамперед рівень заробітної плати.

Крім того, як показує світовий досвід, важливим і ефективним знаряддям, що сприяє закріпленню підприємництва на ринку, є використання маркетингу. В умовах неперервних змін

у суспільстві взагалі і на ринку, зокрема, будь-яка підприємницька структура, якщо вона хоче мати нормальний попит на свою продукцію, повинна знати, що саме потребує суспільство або його певна частка і в яких кількостях, у певному місці і в певний час. Для забезпечення цих знань підприємницька структура повинна порівнювати свої цілі з вимогами ринку, переглядати при потребі свої стратегічні або тактичні позиції, розробляти додаткові оперативні заходи, тобто здійснювати процес управління маркетингом.

Таким чином, для всіх підприємницьких структур України (у тому числі поліграфічних) в сучасних ринкових умовах дуже важливо активно діяти на ринку, не бути пасивними спостерігачами, а активними учасниками ринкових взаємовідносин, рішуче впроваджувати необхідні зміни, які б сприяли поліпшенню діяльності підприємства і підвищували його конкурентоспроможність.